

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Redogörelse för samverkan på Onsalahalvön

Regional samverkan inför prövning enligt den nationella planen för omprövning av vattenkraft

Prövningsgrupp Onsalahalvön m.fl 107/108_1

2023-06-16

Dnr: 531-6057-21

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Inledning

Enligt 11 kap. 27 § miljöbalken ska alla som bedriver en tillståndspliktig verksamhet för produktion av vattenkraftsel se till att verksamheten har moderna miljövillkor. Detta ska genomföras genom en nationell plan. Den nationella planen (NAP) ska se till att prövningarna ger största möjliga miljönytta samtidigt som man säkerställer en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Enligt 42 a § i förordning om vattenverksamheter (1998:1388) ska länsstyrelsen i god tid innan det datum som ansökan ska lämnas in för prövning samverka kring det underlag som krävs för att säkerställa en effektiv prövning. Samverkan ska ske i den omfattning som länsstyrelsen bedömer vara lämplig med hänsyn till syftet med samverkan, antalet verksamheter som berörs, den eller de berörda prövningsgruppernas storlek och förutsättningarna i övrigt.

Onsalahalvön är en av sju samverkansprocesser i Hallands län som inleddes under 2020 inför prövningar 2022 och 2023, efter regeringens beslut den 25 juni 2020. Samverkan på Onsalahalvön inleddes med ett platsbesök på anläggningen i maj 2021, därefter följde ytterligare två platsbesök i november 2021 samt februari 2022.

Den 17 januari 2023 gjordes en ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. Detta innebar att sista datum för när ansökan om prövning ska ha kommit till Mark- och miljödomstolen senareläggs med ett år. Den nya tidplanen började gälla 30 januari 2023.

Onsalahalvön m.fl ingår i prövningsgrupp 107/108_1 och ska lämna in ansökan till prövning senast den 1 februari 2024.

Denna redovisning innehåller en kort beskrivning av hur samverkan har genomförts, en sammanfattande nulägesbeskrivning, en sammanfattande analys samt vilka åtgärder som har diskuterats.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Innehållsförteckning	3
Samverkan i prövningsområdet.....	4
Remiss av dokument	5
Sammanfattning av nulägesbeskrivning	6
Kvarstående frågor	8
Bilaga 1. Nulägesbeskrivning och analys inför miljöanpassningar av vattenkraften för Onsalahalvön	

Samverkan i prövningsområdet

Onsalahalvön m.fl. 107/108_1 är en prövningsgrupp som omfattar huvudavrinningsområde Kustavrinningsområde 8. Samverkansprocessen och tillhörande dokument har avgränsats till Stockaån inklusive biflödet Sandabäcken med sjöar eftersom det är där NAP-anläggningen Kvarnadammen Berget är belägen. Stockaån mynnar i Kattegatt söder om Särö.

I samverkan har Länsstyrelsen bjudit in verksamhetsutövaren, intresseorganisationer, myndigheter och kommuner för att delta och bidra med kunskap om vad som är viktigt att ta hänsyn till vid miljöanpassningen av vattenkraften. Samverkan med verksamhetsutövaren i prövningsgruppen har genomförts i form av platsbesök, digitala möten men också genom kontinuerlig kontakt via telefon och e-post.

Under samverkansprocessen har Länsstyrelsen haft flera individuella platsbesök med verksamhetsutövaren på anläggningen.

Ett första möte med verksamhetsutövaren hölls den 10 maj 2021. Vid mötet medverkade verksamhetsutövaren samt Länsstyrelsen. Mötets fokus var att gemensamt titta på anläggningen och att verksamhetsutövaren fick presentera sin verksamhet, samt från Länsstyrelsens sida att ge en kort introduktion till nationella planen och samverkansprocessen.

Ett andra platsbesök med verksamhetsutövaren gjordes den 10 november 2021 för att kulturmiljöhandläggare från Länsstyrelsen skulle ha möjlighet att se anläggningen. Vid platsbesöket redogjorde verksamhetsutövaren för uppkomsten samt bakgrunden av anläggningens olika delar.

Ett tredje möte hölls på plats den 28 februari 2022. Vid mötet medverkade Länsstyrelsen, verksamhetsutövaren samt representant från Vattenkraftens miljöfond. Verksamhetsutövaren berättade att planen är fortsatt drift av anläggningen och presenterade ett preliminärt förslag på miljöanpassning av anläggningen. Verksamhetsutövaren kommer att utveckla det presenterade förslaget ytterligare.

Under samverkansprocessen har en nulägesbeskrivning och analys tagits fram. Dokumentet sammanfattar befintlig kunskap om de värden i prövningsgruppen som är viktiga att ta hänsyn till i arbetet med miljöanpassning av vattenkraften. Syftet är att till verksamhetsutövaren tillhandahålla information som kan underlätta framtagandet av en ansökan inför den kommande prövningen. Verksamhetsutövaren har bidragit med information om den egna verksamheten. Dokumentet ligger till grund för vilka miljöanpassningsåtgärder som kan krävas vid anläggningen.

Verksamhetsutövaren fick ta del av ett första utkast av nulägesbeskrivningen och analys den 25 maj 2022.

”Nulägesbeskrivning och analys inför miljöanpassningar av vattenkraften för Onsalahalvön” remitterades brett och skickades ut den 7 juli 2022. Inkomna synpunkter omhändertogs och låg till grund för uppdatering av dokumentet.

Utifrån nulägesbeskrivningen och analys presenterade verksamhetsutövaren ett förslag på miljöanpassningar i ett dokument. Vid ett digitalt möte med verksamhetsutövaren gav Länsstyrelsens sin syn på förslagen. Länsstyrelsen erbjöd därefter verksamhetsutövaren en fortsatt dialog över framtagna förslag på åtgärder.

Remiss av dokument

I samverkansprocessen för Onsalahalvön har verksamhetsutövaren, myndigheter, kommuner och intresseorganisationer fått möjlighet att delta genom att ges möjlighet att lämna yttranden på ”Nulägesbeskrivning och analys inför miljöanpassningar av vattenkraften för Onsalahalvön” som skickades på remiss den 7 juli 2022. De som remitterades var:

Verksamhetsutövare Kvarndammen-Berget	Naturvårdsverket
Kungsbackas kommun	Svenska kraftnät
Havs- och Vattenmyndigheten	Riksantikvarieämbetet
Kammarkollegiet	Energimyndigheten
Vattenkraftens miljöfond	SLU Artdatabanken
Stockaåns dikningsföretag 1933	Sveriges Fiskevattenägareförbund
Naturskyddsföreningen	Älvräddarna
Hallands vattenkraftförening	Svensk vattenkraftförening
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund	Hallands Botaniska Förening
LRF (Lantbrukarnas Riksförbund)	Sveriges hembygdsförbund
Fiskevårdsnätverket Kungsbacka	Hallands ornitologiska förening
Kungsbacka Sportfiskeklubb	

Svar inkom från nio remissinstanser varav tre avstod från att yttra sig. Resterande instanser har inte svarat på remissen. Svaren som inkom redovisas i ”Nulägesbeskrivning och analys inför miljöanpassningar av vattenkraften för Onsalahalvön” (Bilaga 1) tillsammans med Länsstyrelsens kommentarer.

Sammanfattning av nulägesbeskrivning

Under samverkansprocessen har en nulägesbeskrivning och analys sammanställts. Nulägesbeskrivningens syfte är att sammanfatta befintlig kunskap som kan underlätta verksamhetsutövarnas arbete med att ta fram en ansökan. Nulägesbeskrivningen sammanfattar de värden i avrinningsområdet som är viktiga att ta hänsyn till i arbetet med miljöanpassning av vattenkraften. Verksamhetsutövaren har bidragit med information om den egna verksamheten. I dokumentet ingår även en analys av behovet av miljöanpassningar. Syftet är att inför prövning i domstol ge Länsstyrelsens syn på behovet av miljöanpassningar och eventuella kvarstående frågor. Nulägesbeskrivning och analys finns i sin helhet som bilaga (Bilaga 1) och i den här redovisningen presenteras en kort sammanfattning av dokumenten.

Stockaåns avrinningsområde är till ytan 35 km² och ligger inom Kungsbacka kommun. Det är en större prövningsgrupp där även Knapabäcken med Ulleråsbäcken samt Veån (Skörvallabäcken) ingår. Nulägesbeskrivningen och analysen fokuserar endast på den del av prövningsgruppen som omfattar Stockaån inklusive biflödet Sandabäcken med sjöar eftersom det är där NAP-anläggningen Kvarnadammen Berget är belägen.

Sandabäcken är cirka 3 km långt och går genom Stockaån har sitt utlopp i Stallviken, Kattegatt. Medelvattenföringen vid Stockaåns mynning är 0,48 m³/s, där Sandabäcken mynnar i Stockaån är medelvattenföringen 0,05 m³/s. Avrinningsområdet domineras av skogsmark, jordbruksmark, hedmark och bebyggelse.

Jordbruk dominerar markanvändningen i Stockaån och vattendraget är påverkat av markavvattning. Sandabäcken ligger främst i skogsmark.

Sandabäcken är inte en utpekad vattenförekomst och saknar därför en beslutad miljökvalitetsnorm.

De största delarna av Sandabäcken ligger inom Natura 2000-området och naturreservatet Sandsjöbacka. Området omfattar delar av sträckan uppströms kraftverket och alla dammar/sjöar och strömsträckor uppströms. Området har en omväxlande natur med kala berg, ljungedar, sprickdalar med klarvattensjöar och skogar. Det omväxlande landskap skapar särskilt bra förutsättningar för ett rikt fågelliv och fyller en viktig funktion som rekreationsområde. Området Sandsjöbacka är av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3. Kap. 6 § Miljöbalken.

Totalt har tre arter som är rödlistade¹ eller som omfattas av någon form av skydd, och som är känsliga för reglering eller vandringshinder, observerats i eller i nära anslutning till vattendraget Stockaån och dess biflöden de senaste 25 åren. Dessa är ål, bäcknejonöga och storlom.

Av de 23 arter som Havs- och vattenmyndigheten pekat ut som vandringsbenägna återfinns

---

¹ Sveriges lantbruksuniversitet (u.å). Artfakta. <https://artfakta.se/> [2021-02-01]

öring, bäcknejonöga, mört och ål i Stockaån och Sandabäcken.

Kulturhistoriskt värde

Platsen har ett mycket högt kulturhistoriskt värde (A) som en tydlig och välbevarad kvarnmiljö med damm, kvarnbyggnad och fysiska spår efter ett flertal samlade skvaltkvarnar och en tidigare hjulkvarn. Dagens kvarnbyggnad har även ett teknikhistoriskt värde då stora delar av den äldre kvarnutrustningen och övrig maskinell utrustning är bevarad. Viktiga beståndsdelar för miljön är kvarnbyggnaden och dess maskinella utrustning, ruiner och andra spår efter äldre kvarnar, intagstub i gjutjärn och före detta intagskanalen samt Kvarnadammen.

Sammanfattning av Analys och förslag till miljöanpassningar av vattenkraften

Syftet med dokumentet Analys och förslag är att inför prövning i domstol analysera behovet av miljöanpassningar, redovisa de förslag på miljöanpassningar verksamhetsutövaren har tagit fram samt att ge Länsstyrelsens syn på föreslagna åtgärder och kvarstående frågor.

Vattenkraftsverksamheten har en betydande påverkan i Sandabäcken genom att anläggningen begränsar vandringsmöjligheterna för fisk. Anläggningen Kvarnadammen Berget med tillhörande tre dämmen bedöms idag vara ett definitivt hinder för alla arter utom ål. Länsstyrelsens bedömning är att referensförhållandet på platsen är ett svårt naturligt hinder för de flesta arterna förutom ål.

Länsstyrelsen bedömer att miljöanpassningar ska utformas så att ål kan passera upp- och nedströms. Särskilt viktigt är det att ål i alla storlekar kan vandra förbi anläggningen utan att riskera skadas eller fördröjas.

Regleringen av sjöarna uppströms behöver beskrivas närmare inför prövningen och hänsyn behöver tas till de utpekade värdena. Särskild hänsyn behöver tas till öringen, som har sina lek- och uppväxtområden nedströms Kvarnadammen.

Storlommen som har sin häckningsperiod (maj-juli/augusti) i sjöarna gynnas av att vattenstandsregleringar utformas så att vattenstandsändringarna från senare delen av april till början av juli blir små (högst 5 cm ökning, högst 30 cm minskning)².

I nuläges- och analysdokumentet finns inga föreslagna miljöanpassningar presenterade utan denna del av samverkansprocessen genomfördes under hösten 2022, främst i dialogform. Verksamhetsutövaren inkom den 23 november 2022 med ett förslag på teknisk beskrivning samt åtgärdsförslag för vattenverksamheten Bergets vattenkraftverk. Verksamhetsutövaren erbjöds en möjlighet att diskutera förslagen innan ansökan lämnas till domstol och därmed få Länsstyrelsens inställning till de planerade åtgärderna.

---

² Art- och naturtypsvisa vägledning för Natura 2000 (naturvardsverket.se)

Den 6 december 2022 genomfördes ett digitalt möte med Länsstyrelsen där verksamhetsutövaren presenterade olika förslag och tankar på ålpassagelösningar för anläggningen Kvarndammen Berget och Länsstyrelsen fick möjlighet att ge sin syn på förslagen samt ställa frågor.

I de åtgärdsförslag som inkommit har olika tekniska lösningar diskuterats. Verksamhetsutövarens huvudinriktning har varit att förbättra konnektiviteten förbi dammarna med hål eller rör så ålen kan passera, upp- och nedströms, samtidigt som man bibehåller så mycket vatten som möjligt. Man utgår från den naturliga vandringsvägen i bäcken men modifierar denna vid behov för att få till en bättre fungerande teknisk fiskväg.

Länsstyrelsen bedömer att det saknas utförligare tekniska beskrivningar av utskoven, fiskvägslösningar samt flöden. Vidare saknas det referenser på passagelösningarna för upp- och nedströmsvandringen. Länsstyrelsen bedömer att det finns utmaningar med låg vattenföring under delar av året, men ser positivt på att flöden dimensioneras så att havsöringens lek- och uppväxtplatser nedströms kraftverket bibehålls.

Kvarstående frågor

Länsstyrelsen bedömer att verksamhetsutövarens förslag på miljöanpassningar har potential att lösa konnektiviteten vid Kvarndammen Berget, men att finns en del kvarstående frågor att arbeta med. Vid diskussionerna har exempelvis utformningen av förslagen för upp- och nedströmsvandring inte varit så detaljerad att funktionen fullt ut kan bedömas. Viktiga frågor i det fortsatta arbetet är att tillräckliga flöden avleds till fiskvägen och flyktöppningar för att säkerställa funktionen under olika flödesförhållanden. Verksamhetsutövaren har heller inte redogjort för vilken regleringspåverkan som finns vid sjöarna uppströms, villkor gällande detta har därför inte diskuterats. Det finns således frågor kvar som behöver hanteras i den ansökan som tas fram och i den kommande prövningsprocessen.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Länsstyrelsen i Hallands län • Postadress: 301 86 Halmstad • Besöksadress: Slottsgatan 2
010- 224 30 00 • halland@lansstyrelsen.se • www.lansstyrelsen.se/halland